

La memòria dels difunts anònims

En Carles, el nom fictici d'un cas real, no sabrà mai de què va morir el seu pare. Septuagenari, feia mesos que estava ingressat en un sociosanitari de Barcelona. Des que es va decretar l'estat d'alarma que els seus responsables no van deixar que la seva esposa i els seus dos fills el visitessin. A penes hi havien parlat per telèfon perquè, per la seva malaltia, moltes estones li marxava el cap. Se'ls comunicava el seu estat, sovint després d'haver d'insistir, per persona interposada. Fa uns dies van traslladar-los que, de sobte, havia empitjorat. L'endemà era mort.

Com que no presentava símptomes, almenys que la família coneixés, no li havien fet el test del covid-19. "Tota la informació que tinc me l'han donat els de la funerària", es lamenta. "No estic ni trist perquè sembla que no pugui ser". El difunt no volia morir sol, ni fora de casa, ni ser cremat. Tanmateix li hauran succeït les tres coses. És probable que l'incinerin a València pel col·lapse dels crematoris barcelonins. "M'han dit que quan acabi el confinament podré recollir les cendres. Aleshores l'enterrarem a la Franja, d'on era". Encara que no té cap element per certificar-ho, en Carles està convençut que el seu pare ha mort de tristesa.

El seu és un dels nombrosos casos, arreu, de persones que han traspassat en l'anonimat, en el silenci i en la soledat. La nostra societat occidental fa decennis que amaga de manera progressiva la mort. Aquests dies, llevat de les persones que hi tenen contacte per motius professionals, la majoria de ciutadans només s'hi apropen quan els informatius actualitzen les estadístiques. Ja en circumstàncies normals les cerimònies de traspàs queden circumscrites en edificis habilitats, sovint en les periferies de les poblacions. Amb la

JOAN ESCULIES

ESCRITOR
I HISTORIADOR

laïcització, cada vegada és menys freqüent veure funerals a l'església i les mostres de dolor pels carrers són excepcionals.

Quan la religió tenia un pes important feia més por l'amenaça del càstig postterrenal que la defunció mateixa. Des que aquesta té un paper secundari, des que la ciència ha permès traspasar en edats avançades i des que la majoria té el convenciment que amb la defunció s'acaba el jo, que la mort fa nosa. I, tanmateix, l'absència d'elements que ens la recordin ens fa més febles. Bona part de les societats occidentals, llevat de moments d'atemptats o accidents grupals, han viscut les darreres dècades des d'una rereguarda que ha generat una falsa sensació de seguretat.

A la vegada, aquestes societats, any rere any, releguen la importància del saber humanístic. El desenvolupament de la ciència experimental no s'acompanya d'aquesta vessant del coneixement. En no ser quantificable la seva aportació, se'l considera irrellevant. D'aquesta manera les veus d'aquest camp – mestres i professors del ram, pen-

La gestió del postconfinament haurà d'acompanyar-se d'una política de memòria que faci present les persones mortes

sadors, historiadors, filòsofs i un llarg etcètera – tenen el mateix que els seus àmbits d'estudi, una presència minvant en l'esfera pública.

El protagonisme, en ocasions gairebé ridícul, d'aquests perfils genera la percepció extrema que la història comença en nosaltres, com si fóssim els primers a experimentar determinades crisis. En comptes de cercar continuïtats i discontinuïtats o provar d'entendre com les epidèmies passades – el mateix que la guerra – han modelat les societats, una vegada confinats els mitjans de comunicació han corregut a cercar precedents del que s'esdevé, sovint per acabar-ne destacant només – no tots, per fortuna – xifres i anècdotes.

Les crisis no són oportunitats ni deixen de ser-ho, però donar un paper central i transversal al coneixement humanístic pot proporcionar elements per afrontar un futur que haviem deixat de creure que era incert. Molts ciutadans que mai no havien parat esment en la necessitat d'invertir en coneixement, l'han vist ara, al límit del precipici. Per tal de no oblidar-se'n, la gestió del postconfinament haurà d'acompanyar-se d'una política de memòria que faci present totes les persones mortes en aquests mesos, amb memorials o amb dies anuals de recordança – en clau europea si es vol salvar la Unió –. L'especial *Homenatge a una generació que se'n va de diumenge* passat en aquest diari camina en aquesta direcció.

I és que només aquells que, per exemple, han caminat – no vist imatges al diari o al televisor – pels cementiris de Normandia han copsat, amb tota la seva intensitat, l'esgarrifós nombre de persones que van morir per alliberar el món del nazisme. Si s'amaguen els difunts, cadascun dipositari d'una memòria antiga, particular, anònima, com el pare d'en Carles, la conscienciació d'avui es relaxarà.

Aprentatges amb 'Rockdelux'

SEBASTIÀ ALZAMORA

ESCRITOR

La revista especialitzada *Rockdelux* publica el seu darrer número, que serà el d'aquest mes de maig, el 394. Es tanca així el que es converteix en una col·lecció de 36 anys, del 1984 al 2020, que d'ara endavant serà de consulta obligada per a qui vulgui conèixer l'evolució de la cultura popular i la cultura de masses durant les dues darreres dècades del segle XX i les dues primeres del XXI. El punt fort de la revista era la música popular, però es pot dir que cap llenguatge artístic li era aliè en aquesta franja difusa en què es troben l'entreteniment i la cultura, i en què la publicació se situava amb voluntat prescriptiva i amb l'objectiu (acomplert) de servir de referent. Idees que alguns consideren rànies en temps de demagògies i *posturejos*, com autoritat o prestigi, serveixen (crec) per descriure què ha estat la trajectòria de *Rockdelux*.

No es tracta de fer rèquiem, ni evocacions nostàlgiques, ni lamentacions d'uns suposats *happyfew* que tan sols acaben fent olor de vell. Més que més tractant-se d'algú (un servidor) que no ha fet el que podia fer per impedir el desenllaç de la història de la revista: en vaig ser comprador assidu durant els darrers vuitanta i tots els noranta; a partir dels dos mil, només ocasional. Tot i així, la meua experiència com a lector i sovint admirador dels redactors de la casa (gent com Xavier Cervantes, Jordi Bianciotto, Marcos Ordóñez i un etcètera inacabable) em permet ser testimoni de la importància que va tenir *Rockdelux* com a instrument educatiu del gust musical. Una altra idea que ve de gust reivindicar: el gust cultural (musical, literari, cinematogràfic) s'educa, no és inefable. Això pot semblar una obvietat per a alguns, però per a molts d'altres comporta pecat de lesa petulància i, horror, d'elitisme. Els profetes d'una suposada cultura per a tothom (aprenents de mandarins amb disfresses radicals, tan falsos com els guardians dels purismes i de les essències), tenen sempre a punt l'acusació de pedanteria contra tot aquell que gosi practicar una mirada oberta i reforçada amb les eines del coneixement, que són la curiositat i la voluntat d'aprendre. I el respecte pel que han fet abans els altres, per descomptat. Una mirada que no temi les contradiccions però que no descuidi l'exigència. Eren coses com aquestes les que s'aprenien llegint *Rockdelux*, al mateix temps que la revista t'enviava a experimentar per compte propi les propostes que s'hi comentaven, i treure'n – com no pot ser altrament – les pròpies conclusions.

La història de *Rockdelux* ha estat la de la defensa d'una actitud no dogmàtica, aquella que Salvador Espriu explicava amb la imatge de la veritat com un mirall trencat en mil fragments, cadascun dels quals conté un bocí de veritat. L'antidogmatisme, l'obertura de mires, la possibilitat que l'altre (i fins i tot l'adversari) tingui raó, és un dels aprenentatges més exigents que podem fer en aquesta vida. També un dels més necessaris, i no tan sols en qüestions musicals, cinematogràfiques o literàries.

DE FIT A FIT

La nova normalitat

JORDI DURÓ